

FULTON J. SHEEN

PRVÁ LÁSKA SVĚTA

MÁRIA,
MATKA BOŽIA

 ZACHEJ[®].sk

PRVÁ
LÁSKA SVĚTA
MÁRIA,
MATKA BOŽIA

FULTON J. SHEEN

**PRVÁ
LÁSKA SVETA**

MÁRIA,
MATKA BOŽIA

Copyright permission was granted by The Estate of Fulton J. Sheen
The Society for the Propagation of the Faith
www.onefamilyirmission.org
All rights reserved

z amerického originálu: *The World's First Love: Mary, Mother of God*

Vydal: © Zachej.sk, 2022

Preklad: © Lukáš Vaník

Grafika: © Bookwok.sk

Jazyková korektúra: Mgr. Michaela Gočalová

Citácie sú uvedené podľa:

Biblia –Starý a Nový zákon, katolícky preklad, SSV, 2016

Katechizmus Katolíckej cirkvi, SSV, 2017

ISBN: 978-80-8211-395-5

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovat'
v akejkoľvek podobe alebo akýmkoľvek spôsobom (elektronicky, mechanicky,
fotokópiami alebo iným spôsobom) bez súhlasu vlastníka autorských práv.

Venované žene, ktorú milujem...

Žene, o ktorej Boh sníval skôr,
než bol stvorený svet;
Žene, z ktorej som sa zrodil
za cenu bolesti na kríži;
Žene, ktorá, hoci nebola kňazom,
mohla na vrchu Kalvárie vysloviť slová:
„Toto je moje telo, toto je moja krv“
– lebo ľudský život nedal Kristovi nikto okrem nej.
Žene, ktorá vedie moje pero,
ktoré sa potkýna o slová
pri snahe vyzprávať Slovo.
Žene, ktorá vo svete
plnom červených marxistov
ukazuje belasú nádej.
Prijmi tieto sušené hrozienka myšlienok
biedneho autora, ktorý nemá vína,
a pomocou divu Kány a mocou tvojho Syna
urob zázrak a zachráň nejakú dušu –
a nezabudni pritom na tú moju.

PREDSLOV

Otec Andrew Apostoli, CFR

Posledných sedem rokov som mal tú česť pracovať ako vicepostulátor kauzy svätorečenia arcibiskupa Fultona J. Sheena. K arcibiskupovi Sheenovi mám veľmi dôverný vzťah, pretože práve on ma – ako Boží nástroj – vysvätil za kňaza. V homílii, ktorú predniesol pri mojej vysviacke, povedal, že pre biskupa je osobitnou milosťou mať „synov v Kristovi“, pričom mal na mysli tých mužov, ktorých svätil. A tak aj ja arcibiskupa Sheena rád nazývam svojim „otcom v Kristovi“.

Fulton Sheen počas svojho života významným spôsobom prispel k rozvoju Katolíckej cirkvi v Amerike. Cirkev takpovediac dostal na mapu Spojených štátov amerických – prelomil mnohé protikatolícke predsudky a nadviazal kontakty s veriacimi iných náboženstiev dávno predtým, ako väčšina ľudí vôbec počula slovo *ekumenizmus*. Robil to najmä pomocou svojho veľmi populárneho televízneho seriálu s názvom *Life Is Worth Living* (Stojí za to žiť). Každý týždeň ho sledovalo približne tridsať miliónov divákov. Už v prvom roku svojho pôsobenia v televízii získal cenu Emmy ako „Najvýraznejšia televízna osobnosť“. Veľký úspech mal aj v rozhlase. Dvadsať rokov každú nedeľu popoludní viedol rozhlasovú reláciu s názvom *The Catholic Hour* (Katolícka hodinka), ktorú podľa odhadov počúvali štyri milióny ľudí. Bol nepochybne prvým – a pravdepodobne ešte stále najväčším – katolíckym mediálnym evanjelizátorom v Amerike.

Popri všetkých jeho úspechoch v elektronických médiách nemožno prehliadnúť to, aký obdivuhodný prínos má jeho písané slovo. Práve ono však úžasne dopĺňa duchovnú tvorbu amerických katolíckych autorov. Arcibiskup Sheen napísal 68 kníh a približne rovnaký počet brožúr, zá-

roveň prispieval do katolíckej i svetskej tlače. Jeho tvorba bola nesmierne rozsiahla. Človek by si pomyslel, že pri takom množstve spisov bude veľmi ťažké, ak nie nemožné, poukázať na jedinú knihu, ktorú si zosnulý arcibiskup vážil viac ako všetky ostatné. V skutočnosti taká existuje. Za svoju najobľúbenejšiu knihu totiž označoval svoju krásnu knihu o Panne Márii s názvom *Prvá láska sveta*.

Žiadneho človeka, ktorý aspoň trochu pozná arcibiskupov život, tento jeho výber neprekvapí. O Panne Márii často rozprával ako o „žene, ktorú milujem“. Hovoril, že tento osobitný vzťah k nej sa začal v deň jeho krstu. Po krste ho matka položila na oltár Panny Márie, aby jej zasvätila svojho syna. Sheen neskôr v živote hovorieval, že toto zasvätenie bolo ako magnet, ktorý ho k nebeskej Matke priťahoval. Prežíval ho tak mocne, že svoje zasvätenie Panne Márii si obnovil v deň svojho prvého svätého prijímania. Hovorieval, že dúfa, že keď zomrie a predstúpi pred Ježišov súd, Pán mu povie: „Viem o tebe všetko! Moja matka mi o tebe povedala úplne všetko!“ Musíme byť zosnulému arcibiskupovi vďační za to, že sa s nami podelil o svoju lásku k Panne Márii a svoje poznanie o jej úlohe v Božom pláne spásy. Presne toto totiž úžasne uskutočňuje v knihe *Prvá láska sveta*.

V prvej časti tejto knihy s názvom *Žena, ktorú miluje svet* nám arcibiskup podáva nádherný obraz Márie, ako ju vidíme vo Svätom písme. Poskytuje nám hlboký pohľad na udalosti jej života a ukazuje nám, aký majú pre nás význam. Je to teda poklad pre všetkých, ktorí chcú vo vzťahu k Panne Márii rásť. Svoju spiritualitu potrebujeme oprieť o pevný biblický základ. Tak ako Mária, aj my musíme uvažovať o Božom slove vo svojom srdci (pozri *Lk 2, 51*).

V druhej časti s názvom *Svet, ktorý miluje táto žena* nám arcibiskup s veľkou múdrosťou vysvetľuje, ako nám Panna Mária pomáha žiť v dnešnom svete. Je úžasné, že človek, ktorý zomrel pred viac ako štyridsiatimi rokmi, nám o svete okolo nás prináša postrehy, ktoré sú dnes rovnako aktuálne ako v deň, keď ich napísal. V kapitole s názvom *Sedem zákonov lásky* nám arcibiskup ukazuje, čo nás o význame lásky učí sedem výrokov, ktoré Panna Mária vyslovila a ktoré sú zaznamenané vo Svätom

písme. Čitateľov určite zaujme aj kapitola s názvom *Mária a moslimovia*. Vzhľadom na dnešnú neľahkú situáciu vo svete – najmä kvôli strachu z vojny a terorizmu – je táto kapitola priam prorocká. Dôležitosť, ktorú prikladá fatimskému posolstvu, mi pripomína to, čo raz povedal v súvislosti s islamom: „Verím, že Panna Mária si vybrala meno *Panna Mária Fatimská* ako prísľub a znamenie nádeje pre moslimský ľud a ako uistenie, že tí, ktorí jej preukazujú úctu, jedného dňa prijmú aj jej božského Syna.“

O láske k Panne Márii a obetavosti arcibiskupa Sheena môžeme povedať ešte jednu vec. Keď bol 11. júna 1951 vysvätený za biskupa, zvolil si ako motto na svojom erbe slová: *Da per Matrem me venire!* (Daj, aby som k tebe prišiel skrze Matku!) Keďže krátko potom vyšiel prvý výťah jeho knihy *Prvá láska sveta* (1952), môžeme uvažovať o tom, či túto knihu nenapísal práve preto, aby vďaka jej múdrosti a inšpirácii i mnohí ďalší veriaci prišli k Ježišovi skrze jeho Matku. Tento duchovný poklad priniesol ošoh miliónom ľudí.

Pri príležitosti pätnásteho výročia prvého vydania tejto knihy sme teraz vďační vydavateľstvu Ignatius Press za nové vydanie s novou obálkou. Môžeme dúfať a modliť sa, aby sa i vďaka tejto knihe mnoho ďalších veriacich priblížilo k Pánovi prostredníctvom jeho najsvätejšej Matky.

Sviatok svätého Martina z Tours

11. november 2009

PRVÁ ČASŤ

Žena,
ktorú miluje svet

Láska začína snom

Každý človek nosí vo svojom srdci obraz toho, koho miluje. To, čo sa zdá byť *láskou na prvý pohľad*, je v skutočnosti naplnením túžby, uskutočnením sna. Platón, ktorý to vycítil, povedal, že každé poznanie je spomienkou z predchádzajúcej existencie. Nie je to pravda v takom zmysle, v akom to tvrdí on; no môže to byť pravda, ak to chápeme tak, že v sebe už vopred máme akýsi ideál, vytvorený naším myslením, návykmi, skúsenosťami a túžbami. Ako inak by sme pri pohľade na osoby alebo veci hneď vedeli, že ich máme radi? Pred stretnutím s určitými ľuďmi už máme vzor a formu toho, čo sa nám páči a čo nie; určité osoby do tohto vzoru zapadajú, iné nie.

Keď počujeme hudbu po prvýkrát, buď sa nám páči, alebo nie. Posudzujeme ju podľa hudby, ktorú sme už počuli vo svojom vlastnom srdci. Nervózne duše, ktoré myslou nedokážu dlhšie spočinúť na jednom predmete alebo sa nedokážu dlhodobo sústrediť, milujú hudbu, ktorá je rozptyľujúca, vzrušujúca a napätá. Pokojné duše obľubujú pokojnú hudbu; srdce má svoju vlastnú tajnú melódiu a jedného dňa, keď daná partitúra zaznie, srdce na ňu zareaguje: „To je ono!“ Tak je to aj s láskou. V ľudskom srdci pracuje akýsi malý architekt, ktorý kreslí náčrty ideálnej lásky podľa ľudí, ktorých vidí, z kníh, ktoré číta, zo svojich túžob a snov. Robí tak vo vrúcnej nádeji, že jedného dňa jeho oko tento ideál uvidí a jeho ruka sa ho dotkne. Život sa stáva uspokojivým vo chvíli, keď tento sen vidí kráčať; keď sa nejaký človek javí ako stelesnenie všetkého, čo miluje. Okamži-

te vzniká sympatia – vlastne ona tam už dlho čakala. Niektorí prechádzajú životom bez toho, aby sa niekedy stretli s tým, čo nazývajú svojim ideálom. Ak ideál daného človeka v skutočnosti neexistuje, môže to pre neho znamenať veľké sklamanie. Absolútny ideál každého srdca však existuje a je ním Boh. Každá ľudská láska je *zamilovaním do večnej Lásky*. A niektorí nachádzajú ideál v jeho podstate bez toho, aby prechádzali jeho tieňmi.

Aj Boh má v sebe obraz a plán všetkého vo vesmíre. Tak ako má architekt v myslí plán domu ešte predtým, ako ho postaví, tak má Boh vo svojej myslí archetypálnu predstavu o každom kvete, vtáčkovi, strome, jari a melódii. Žiadny štetec sa nikdy nedotkol plátna ani žiadne dláto mramoru bez určitej veľkej, vopred existujúcej myšlienky. Rovnako aj každý atóm a každá ruža sú realizáciou a konkretizáciou idey existujúcej v Božej myslí od večnosti. Všetky stvorenia nižšie od človeka zodpovedajú vzoru, ktorý má Boh vo svojej myslí. Strom je skutočne stromom, pretože zodpovedá Božej predstave o strome. Ruža je ružou, pretože je Božou predstavou ruže zabalenou do chemických látok, odtieňov a života. Ale s osobami to tak nie je. Boh musí mať o nás *dva obrazy*: jeden je tým, *kým sme*, a druhý tým, *kým by sme mali byť*. Má model a má skutočnosť: plán a stavbu; partitúru hudby a spôsob, akým ju hráme. Boh musí mať tieto dva obrazy, pretože v každom z nás je nejaká disproporcía a nesúlada medzi pôvodným plánom a tým, ako sme ho vypracovali. Obraz je rozmazaný, odtlačok vyblednutý. Naša osobnosť nie je v čase úplná; potrebujeme obnovené telo. Našu osobnosť umenšujú aj naše hriechy; naše zlé skutky znečisťujú maľbu, ktorú navrhla Majstrova ruka. Sme ako nevyliahnuté vajcia a niektorí z nás odmietajú nechať sa zohrievať Božou láskou, ktorá je tak veľmi potrebná na to, aby sme sa „vyliahli“ do vyššej úrovne. Neustále sa potrebujeme vylepšovať; naše slobodné činy sa nezhodujú so zákonom nášho bytia; nedarí sa nám byť všetkým tým, čím Boh chce, aby sme boli. Svätý Pavol nám hovorí, že ešte pred položením základov sveta sme boli predurčení stať sa Božími synmi (porov. *Gal 3, 26*). Niektorí z nás však túto nádej nenaplnia.

V skutočnosti je v celom ľudstve len jedna osoba, o ktorej má Boh jediný obraz a v ktorej je dokonalý súlad medzi tým, čím Boh chcel, aby

bola, a tým, čím je. Tou osobou je jeho vlastná Matka. Väčšina z nás je akoby mínusovým znamienkom – v tom zmysle, že nenapĺňame veľké nádeje, ktoré do nás nebeský Otec vkladá. Mária je však znamienkom rovnosti. Ideál, ktorý o nej Boh mal, to je ona vo svojej osobe a vo svojom tele. Model a kópia sú dokonale rovnaké; ona je všetkým tým, čo Boh o nej predvídal, naplánoval a čo si vysníval. Melódia jej života sa hrá presne tak, ako bola napísaná. Boh predurčil, premyslel a naplánoval Máriu ako znamienko rovnosti medzi ideálom a realitou, myšlienkou a skutočnosťou, nádejou a realizáciou.

Preto sa na ňu v kresťanskej liturgii po stáročia vzťahovali slová z *Knihy prísloví*. Keďže je tým, čím Boh chcel, aby sme všetci boli, hovorí o sebe ako o večnom pláne v Božej mysli, ako o tej, ktorú Boh miloval skôr, než sa stala stvorením. Dokonca je zobrazená ako tá, ktorá bola s ním nielen pri stvorení, ale aj pred ním. V Božej mysli jestvovala ako večná myšlienka ešte predtým, ako vôbec nejaké matky existovali. Ona je Matka matiek – ona je prvá láska sveta.

„Pán vládol nado mnou od počiatku svojich ciest,
prv ako stvoril od pradávna čokoľvek.
Od večnosti som ustanovená,
od počiatku, prv, ako povstal svet.
Nebolo ešte morských priehlbín,
keď som sa ja už zrodila,
nebolo ešte žriedel obťažených vodami.
Prv ako sa vrchy vhrúžili,
pred pahorkami som sa zrodila,
prv ako nivy urobil a planiny
a prvé hrudy na zemekruhu.
Keď zhotoval nebesia, (bola) som tam,
keď odmeriaval klenbu nad priehlbínami morskými,
keď upevňoval mraky vo výši,
keď dával dužiet' žriedlam morskej hlbiny,
keď vymedzoval moru jeho hranicu,

by vody neprelievali sa cez svoj breh,
keď ustaľoval základy zeme,
ja som bola uňho chovankou,
bola som deň po deň jeho rozkošou
a hrala som sa pred ním v každý čas;
hrávala som sa na okruhu jeho zeme
a moja rozkoš (je byť) medzi synmi ľudskými.
A teraz počúvajteže ma, synovia:
Blahoslavení sú tí, čo cesty moje varujú.
Počujte naučenie, aby ste sa stali múdrymi,
a nezanedbávajúte ho!
Blahoslavený človek, ktorý ma počúva
a bdie deň čo deň pri mojich dverách
a strežie na veraje mojich brán!
Lebo kto nájde mňa, ten nájde život
a dosiahne milosť od Pána“ (*Prís 8, 22 – 35*).

Boh však na ňu nemyslel len vo večnosti, ale aj na počiatku. Na počiatku dejín, keď ľudský rod padol pre žiadostivosť ženy, Boh prehovoril k diablu: „Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojím potomstvom a jej potomstvom, ono ti rozšliape hlavu a ty mu zraníš päťu“ (*Gn 3, 15*). Boh tým chcel povedať, že ak muž padol skrze ženu, Boh sa mu pomstí práve skrze ženu. Nech už by bola jeho Matkou akákoľvek žena, bolo jasné, že bude požehnaná medzi ženami. A pretože si ju vyvolil sám Boh, postará sa o to, aby ju všetky pokolenia nazývali požehnanou.

Keď sa Boh chcel stať človekom, musel rozhodnúť o čase svojho príchodu, o krajine, v ktorej sa narodí, o meste, v ktorom bude vychovávaný, o ľuďoch, rase, politických a ekonomických systémoch, ktoré ho budú obklopuvať; o jazyku, ktorým bude hovoriť, a o psychologických postojoch, s ktorými príde do kontaktu ako Pán dejín a Spasiteľ sveta.

Všetky tieto detaily úplne záviseli od jedného faktora: od ženy, ktorá sa stane jeho Matkou. Vybrať si matku znamená vybrať si spoločenské postavenie, jazyk, mesto, prostredie, rozhodujúci okamih a osud.

Božia Matka nebola ako tá naša, ktorú sme prijali ako niečo dejinne dané, ako niečo, čo sme sami nemohli zmeniť; Ježiš sa narodil z matky, ktorú si vybral ešte pred svojím narodením. Je to jediný prípad v dejinách, keď syn výslovne chcel svoju matku a matka výslovne chcela svojho syna. A práve to má na mysli *Apoštolské vyznanie viery*, keď hovorí „narodil sa z Márie Panny“. Bola povolaná Bohom ako Áron a Pán sa narodil nielen skrze jej telo, ale aj skrze jej súhlas.

Predtým, ako na seba vzal ľudskú prirodzenosť, opýtal sa so tejto ženy, či mu dá človeka. Ježišovo človečenstvo nebolo ľudstvu ukradnuté na spôsob Prometeovho ukradnutia ohňa z neba; bolo mu darované.

Prvý človek, Adam, bol stvorený z hliny zeme. Prvá žena bola stvorená z muža pri extáze. Nový Adam, Kristus, vychádza z novej Evy, Márie, pri extáze modlitby a lásky k Bohu a v plnosti slobody.

Nemalo by nás prekvapiť, že Boh o nej hovorí ako o myšlienke, ktorú mal ešte pred stvorením sveta. Keď Whistler maľoval obraz svojej matky, nemal vari jej obraz v mysli ešte predtým, ako na palette zhromaždil všetky farby? Ak by ste mohli vytvoriť svoju matku (nie umelecky, ale naozaj), nevytvorili by ste ju ako najdokonalejšiu ženu, aká kedy žila – takú nádhernú, že by jej sladko závideli všetky ženy, a takú nežnú a milosrdnú, že by sa všetky matky snažili priblížiť jej cnostiam? Prečo by sme si teda mali mysliet, že Boh učiní inak?

Keď ľudia Whistlerovi chválili portrét jeho matky, povedal: „Viete, ako to je, človek sa snaží, aby jeho mama bola čo najkrajšia.“ Keď sa Boh stal človekom, verím, že aj on chcel urobiť svoju Matku takou krásnou, ako to len bolo možné – a tak z nej urobil dokonalú Matku.

Boh nikdy nerobí nič bez nesmierne dôkladnej prípravy. Vytvoril tak dve veľké diela: stvorenie človeka a obnovenie (*re-creatio* čiže znovustvorenie) či vykúpenie človeka. Stvorenie bolo určené ľuďom, ktorí nepadli; jeho mystické telo ľuďom, ktorí padli. Pred stvorením človeka Boh stvoril záhradu plnú rozkoší – pretože len on vie, ako urobiť záhradu krásnou. V tomto raji stvorenia sa slávil prvý sobáš muža a ženy. Človek si však neželal mať tieto požehnania, chcel jedine tie, ktoré boli v súlade s jeho nižšou prirodzenosťou. A tak nielenže prišiel o svoje šťastie, ale dokonca si

tým zranil aj myseľ a vôľu. Vtedy Boh naplánoval pretvorenie (*re-creatio*) a vykúpenie človeka. Ale predtým, ako to mal urobiť, chcel vytvoriť ešte jednu záhradu. Táto nová záhrada nemala byť vytvorená zo zeme, ale z tela; mala to byť záhrada, nad vstupnými bránami ktorej nikdy nebude napísané meno hriechu; záhrada, v ktorej nebude rásť burina vzbury, ktorá by mohla udusiť rast kvetov milosti; záhrada, z ktorej by vytekali štyri rieky vykúpenia do štyroch kútov zeme; záhrada taká čistá, že by sa nebeský Otec nemusel hanbiť poslať do nej svojho vlastného Syna. A týmto rajom z tela, ktorý mal byť záhradou nového Adama, bola Preblahoslavená Panna Mária. Tak ako bol eden rajom stvorenia, Mária je rajom vtelenia a v nej ako v záhrade sa slávil prvý manželský zväzok Boha a človeka. Čím bližšie je človek k ohňu, tým väčšia je páľava; čím bližšie je k Bohu, tým väčšia je čistota. Keďže však nikdy nikto nebol bližšie k Bohu ako žena, ktorej Boh otvoril ľudské portály, aby nimi vstúpil na túto zem, potom nikto nemohol byť čistejší ako ona. Slovamí Lawrenca Housmana:

*V záhrade prístrešok kvetmi sa zahalil
na Božiu ruku čakajúc:
nik doň dosiaľ nevstročil,
to Božia brána, aký div.
Prvej veže múry sa rumenejú.
To jej pery „Vitaj!“ volajú.
Modrá je druhá jej vežička.
To jej zrak, ktorým Boh preniká.
Tretia veža čistá, biela.
V Božích očiach jej duša celá.
Tri lásky veže
a teraz i Kristus z nebies.*

Túto jej jedinečnú čistotu označujeme aj výrazom *nepoškvrené počatie*. Tým však netvrdíme, že by sa narodila z panny. Slovo „nepoškvrené“ pochádza z dvoch latinských slov, ktoré znamenajú „nezašpinená škvrnou“. „Počatie“ znamená, že v prvom okamihu svojho vzniku bola Mária

v lone svojej matky, svätej Anny, a na základe očakávaných zásluh vykúpenia svojho božského Syna uchránená od poškvrny dedičného hriechu.

Nikdy som celkom nechápal, prečo by mal v dnešnej dobe niekto niečo namietat' proti nepoškvrnenému počatiu; všetci moderní pohania predsa veria, že aj oni sú nepoškvrnene počatí. Ak teda neexistuje dedičný hriech, potom sme *všetci* nepoškvrnene počatí. Prečo sa potom niektorí bránia prisúdiť Márii to, čo pripisujú sami sebe? Učenie o dedičnom hriechu a o Máriinom nepoškvrnenom počatí sa však navzájom nevylučujú. Ak sa nepoškvrnene počala *jedine* Mária, potom my ostatní musíme mať dedičný hriech.

Nepoškvrnené počatie však neznamená, že Mária nepotrebovala vykúpenie. Potrebovala ho rovnako ako ho potrebujeme my, ja i vy. Ona však bola vykúpená vopred, „preventívne“, na tele aj na duši, v prvom okamihu svojho počatia. My do našej duše prijímame ovocie vykúpenia pri krste. Celý ľudský rod potrebuje vykúpenie. Mária však bola vyčlenená a oddelená od hriechom zaťaženého ľudstva v dôsledku zásluh Pánovho križa, ktoré jej boli darované v okamihu jej počatia. Keby sme ju oslobodili od potreby vykúpenia, museli by sme ju úplne vyňať z ľudského rodu. Máriino nepoškvrnené počatie teda v žiadnom prípade neznamená, že Mária nepotrebovala vykúpenie. Ona ho potrebovala! Mária je však prvým plodom vykúpenia – v tom zmysle, že ovocie vykúpenia prijala v okamihu svojho počatia, kým my ostatní ho iným a menším spôsobom prijímame až po svojom narodení.

Túto výsadu však nemala pre seba, ale pre Ježiša. Preto tí, ktorí neveria v Kristovo božstvo, nevidia dôvod pre osobitné privilégium udelené Márii. Keby som – Bože chráň! – neveril v božstvo nášho Pána, nevidel by som dôvod, prečo by sa Márii mala vzdávať väčšia úcta než ostatným ženám na zemi. Niečo také by mi nedávalo zmysel. Ale ak je Mária Matkou Boha, ktorý sa stal človekom, potom je jedinečná a vyniká nad ostatnými ženami ako *nová Eva* ľudstva – tak ako je Kristus *novým Adamom*.

Muselo existovať nejaké stvorenie ako Mária – inak by Boh nenašiel nikoho, v kom by mohol náležite prijať ľudskú prirodzenosť. Poctivý politik, ktorý sa usiluje o občianske reformy, hľadá poctivých pomocníkov.